

TILVÆKST Grovfoder nr. 32, 19. november 2024

Indhold

- **Mark**
- Aktuelt i majs
- Sortsvalg – majs til helsæd
- **Regler og tilskud**
- Tilskudssatser til udbetaling 2024
- Bioordning "Miljø- og klimavenligt græs" 2024
- IPM-skema kan indberettes nu
- GLM 7 - afgrøderotation og sædskifte

MARK

Aktuelt i majs

Af planterådgiver Peter Siebert

Sortsforsøgene i majs er gjort op, og vi bringer årets sortsoversigt.

Endelig er vi på den tid af året, hvor mange af årets grovfoderforsøg er blevet opgjort. I denne udgave af TILVÆKST Grovfoder bringer vi årets sortsoversigt for majs på baggrund af sortsforsøgene 2024. Udover vores sortsoversigt er det muligt at nørde endnu mere i valget af majssort på hjemmesiderne www.sortinfo.dk og www.sortsvalg.dk; læs mere herom i artiklen "Sortinfo.dk og sortsvalg.dk – beslutningsstøtteværktøjer til sortsvalget".

I TILVÆKST Grovfoder nr. 29 bragte vi majsoversigten 2023, da vi erfaringsvis ved, at der bliver reserveret meget såsæd inden årets sortsforsøg er klar. I denne udgave kommer oversigten over forsøgene for 2024, og du har derfor nu mulighed for at se, om det sortsvalg du eventuelt allerede har foretaget, også stadig er det helt rigtige, eller om du eventuelt skal have tilrettet reservationen af sorter. I nedenstående artikel om sortsvalg af majs kan du læse nærmere om prioritetsrækkefølgen mellem de forskellige sortsparametre.

Du finder også artiklen "Sortsvalg – majs til helsæd" som banner, dermed har du mulighed for at printe vejledning særskilt og holde op imod sortsoversigten, som du også finder på nedenstående banner.

Sortsvalg – majs til helsæd

Af planterådgiver Peter Siebert og Thomas Harbo

Tidlighed er den vigtigste parameter for et rigtigt sortsvalg. Vælg derefter sort ud fra anvendelse, kvalitet og udbytte.

Sortslistor, helsædsmajs 2025

I Danmark har vi en stærk tradition for at afprøve sorter i Landsforsøg og dermed få det bedste udgangspunkt for at træffe valget om majssorter på et oplyst grundlag. Ved at vælge en sort, der ikke er afprøvet i Landsforsøgene, er der

altså ikke den samme mulighed for at sammenholde sorterne med hinanden. Anbefalingen vil derfor altid være at hovedparten af din majsavl er baseret på sorter, der er velafprøvet under danske forhold i Landsforsøg og sortsafprøvninger.

Parametre ved valg af sort

Ved sortsvalget er der mange parametre at holde øje med og vælge ud fra. Den vigtigste parameter er altid **tidlighed** for sorten. Det er altafgørende, at majssorten kan nå at blive helsædsmoden inden høst. Konsekvensen ved at vælge en for sildig sort for lokaliteten er en helsædsmajs, som ikke når den ønskede udvikling, ikke når det ønskede stivelses- og tørstofindhold og derfor medfører en større risiko for saftafløb ved ensilering. Nedenfor er nogle af de vigtige parametre for sortsvalget i majs beskrevet. Rækkefølgen kan diskuteres, men det er risikabelt primært at vælge sort efter udbytte, som det ellers ofte er kutyme i andre afgrøder. I majs er udbyttefaktoren nedprioriteret i forhold til andre parametre som tidlighed, anvendelse, kvalitet og forholdene i marken.

Sortsvalget bør tage udgangspunkt i nedenstående parametre.

Tidlighed

Du bør altid vælge en majssort, der kan opnå et tørstofindhold på 32-34 % tørstof i første halvdel af oktober, hvilket under kølige forhold vil begrænse sortsvalget til de mere tidlige typer.

De lidt sildigere typer har som oftest potentiale for et lidt større udbytte end de tidlige sorter. I gode majsår med en lang og varm vækstsæson, som giver mange majsvarmeenheder (MVE), vil valget af en lidt for sildig sort i forhold til lokaliteten ikke falde dårligt ud, men i lidt mere kølige år vil udfaldet blive en majsafgrøde, der ikke når at blive moden til tiden. Store mængder nedbør i efteråret er en anden faktor, som vi også må forholde os til, da vi jo også skal have sikkerhed for at kunne bjærge en høstklar afgrøde fra marken. Derfor skal sortsvalget tilpasses de forandrede nedbørsforhold og de klimatiske forhold på din lokalitet, så du får høstet en afgrøde, der når at blive færdig og dermed opnår en god kvalitet. Hvis majsen eventuelt skal anvendes til kolbemajs, må sorten hellere være til den tidlige side end for sildig, da det dermed sikres, at kolberne har de bedste forhold for at indlejre stivelse og blive færdig, inden middeltemperaturen bliver for lav og indlejringen stopper, hvilket normalt indtræffer i midten af oktober.

Anvendelse

Skal majsen ikke blot kunne anvendes til helsæd, men også til kolbe-/kernemajs, er der andre parametre, som du også skal holde øje med. For at kunne høste en kolbe- eller kernemajs er det altafgørende, at majsen stadig står op, når afgrøden skal høstes. Derfor er standfastheden for majssorten meget vigtig, hvis den skal anvendes til kolbe-/kernemajs. Landsforsøgene med helsædsmajs giver desværre ikke mulighed for at gøre nogle gode bedømmelser af sorterens tendens til lejesæd og nedknækning, som vi ellers kender det fra mange andre afgrøder. Derfor er anbefalingerne i majsoversigten om anvendelsen af de enkelte majssorter til kolbe-/kernemajs baseret på de enkelte firmaers anbefalinger. Udover standfasthed er det også vigtigt, at majssorten ikke har tendens til at sætte sideskud, da kolberne aldrig bliver lige så gode, som når der kun er en god kolbe pr. plante.

Lejesæd/nedknækning

I forsøgene har enkelte sorter vist så stor tendens til lejesæd/nedknækning, at det vil være forbundet med stor risiko at anvende dem til kolbe-/kernemajs. I 2023 drejede det sig bl.a. om sorterne Aya, Foxtrot, Resolute og Saxon foruden et par nye nummersorter, som i sortsforsøget ved Holstebro (Ytteborg) havde 15-20 procent knækkede stængler, ligesom sorten KWS Leto havde omkring 40 procent knækkede stængler i samme forsøg. Fra forsøget i 2024 var også sorten Clifford hårdt ramt af knækkede stængler i særligt forsøget i Holstebro. Normalt er knækkede stængler eller lejesæd noget, der slår en sort ihjel, inden den når at komme ud på markedet, men de senere år har vi i forsøgene set at enkelte sorter har nået ud på markedet inden denne uheldige egenskab er blevet opdaget. Det understreger endnu engang værdien af Landsforsøgene og i særlig grad sortsforsøgene som giver mulighed for sammenligning af alle sorterne på lige fod og i flere års afprøvninger. Heldigvis stemmer firmaernes anbefalinger - med enkelte undtagelser - overvejende godt overens med observationerne i forsøgene.

Kvalitet

Kvalitet er selvsagt en vigtig parameter for valg af majssort, når anvendelsen er til højtydende malkekøer. Anvendes der

en stor andel majs i foderplanen, betyder andelen af fordøjelige cellevægge mere, end hvis der kun anvendes en mindre andel majs, hvor mange af de fordøjelige cellevægge kommer fra græsset.

Kvaliteten påvirkes også af den stubhøjde, du sætter i marken. I Landsforsøgene bliver alle sorter høstet med en stubhøjde på 30 cm, hvilket såvel udbytte som kvalitet er bestemt efter. Har du for vane at vælge de højst-ydende sorter, som giver en stor afgrødemasse, og dernæst sætte en høj stub for at opnå en bedre kvalitet, så mangler der reelt noget af det udbytte, som dit sortvalg er gjort ud fra. Derfor kan en majssort med et lidt lavere udbytte men med en meget god kvalitet ofte være et bedre valg. Da alle sorter høstes på samme tidspunkt i forsøgene, er der en lille differencering imellem de tidlige sorter og de sene sorter. De tidlige sorter har et højere tørstofindhold og har dermed også nået at indlejre mere stivelse i kolben. Derfor er stivelsesudbyttet oftest lidt højere i de tidlige sorter, når de holdes op imod de sildige sorter i forsøgene. Vær også opmærksom på, at værdierne i sortsoversigten er gennemsnit af alle forsøg – såvel kølige som lune lokaliteter, og at der ofte er stor forskel mellem de opnåede stivelsesudbytter for den enkelte sort mellem de forskellige lokaliteter.

Udbytte

De sildige sorter har ofte et højere udbytte end de tidlige sorter. Et lavere udbytte kan accepteres, hvis kvaliteten kan opveje det mindre udbytte. Vær opmærksom på ikke at "jagte" det høje udbytte i en sort, der måske er lidt for sildig i forhold til lokaliteten. Vælg hellere en sort der giver 5 procent mindre udbytte, men som har den rigtige tidlighed og kvalitet.

Sortsblandinger

Flere firmaer markedsfører og sælger sortsblandinger i majs. Sortsblandinger kendes mest fra vårbyg, men findes også i vinterhvede, og nu også i majs. Fordelen ved sortsblandinger i majs er, at de giver en større stabilitet og sikkerhed for kvalitet og udbytte, hvis de er sammensat under hensyntagen til de enkelte sorters forskellige dyrkningsegenskaber, herunder specifikt tidlighed og evne til at klare sig under forskellige udfordringer i vækstsæsonen. Sortsblandinger bør udelukkende tilhelsæd. Sortsblandingen giver ikke et større udbytte, end sorterne gør hver for sig.

Til den kommende sæson markedsføres flere sortsblandinger.

Tabel 3 2025, markedsførte sortsblandinger og sammensætning (Kilde: "Firmahjemmesider")

Firma	Forædler/frøfirma	Salgsnavn	Sorter
DLA	LG	LG Majsmix 180.03	Prospect, Saxon, Conclusion
DLG	LG	MajsMix 185	Function, Pinnacle, Prospect
		MajsMix 200	Emeleen, Function, LG 31.206
LINDS	LG	LG Majsmix 170	Ambition, Prospect, Wizard
		LG Majsmix 205	LG 31.211, LG 31.205, LG 31.208

Om sortsoversigterne

For sorterne, som er med i tabel 1 over de "primære majssorter", er kvalitetsparametrene FK NDF og NEL₂₀, tørstof- og stivelsesudbytte, samt dyrkningsegenskaberne, kolbehøjde og "åben kolbe" beregnet som et gennemsnit for 2023 og 2024. For sorterne i tabel 2, "nye/sekundære majssorter", som kun er afprøvet i ét år, er ovennævnte værdier korrigeret for den gennemsnitlige forskel mellem dyrkningsårene 2023 og 2024, så sorterne i de to tabeller bedre kan sammenlignes. Udbyttet vises naturligvis som det opnåede forholdstal for det enkelte år 2022, 2023 og 2024.

Sortsforsøgets praktik og påvirkning på sortsoversigten

Grundet sortsforsøgets praktik, hvor alle sorter høstes på samme tidspunkt ud fra en beslutning om tørstofprocenten i udvalgte sorter, er der nogle parametre, som kan give et lidt skævt indtryk af de sorter, som høstes uden for det "normale" tidspunkt for helsædhøst med 32-34 % tørstof. De tidlige sorter har en for høj tørstofprocent og er i realiteten høstet til den sene side i forhold til målet om tørstofprocent, hvilket resulterer i at stivelsesudbyttet, som oftest ligger forholdsvist højere i de tidlige sorter, da de når at indlejre mere i kolben. De meget sildige sorter vil ofte mangle stivelse, da de er udfordret på at nå den rette tørstofprocent, og kolben ikke er lige så færdig, som for de tidlige sorter. Derfor bør en tidlig sort som udgangspunkt være et par forholdstal bedre på stivelse, hvis du måler den op imod en lidt sildigere sort. Samme tendens ses også for værdien for antal af MJ per kg tørstof, som også bliver påvirket af andelen af stivelse.

Ovenstående forhold bør ikke betyde det store for sortsvalget på den enkelte bedrift, da der som udgangspunkt ikke vælges mellem enten en meget tidlig sort eller en sildig sort. Sortsvalget tager udgangspunkt i en gruppe af sorter med lignende tidlighed, og derfor er ovenstående forholdstal for stivelse og energiindhold sammenlignelige for netop den gruppe af sorter, som du bør vælge dine sorter ud fra. Det har dog betydning for forståelsen af sortsoversigten, så der ikke på forkert baggrund "jagtes" et højt stivelses- eller energiindhold ved dermed at vælge en tidlig sort. Det kan givetvis også opnås i en lidt sildigere sort, hvis den bliver lige så moden/tør som de tidlige sorter.

SortInfo.dk og sortsvalg.dk – beslutningsstøttværktøjer til sortsvalget

SortInfo.dk er hjemmesiden, hvor du kan finde mange af de seneste års Landsforsøg for sorter i mange forskellige afgrøder. Det specielle for majs er, at sortsforsøgene for majs i sortinfo også kan opdeles i "lune forhold" og "kølige forhold". Dermed har du mulighed for at få et endnu bedre indtryk af dit sortsvalg i forhold til om din bedrift ligger i den nordlige eller sydlige del af SAGROs område. Det er under stadig diskussion, hvorvidt forsøget i Varde ikke bør tilhøre i gruppen af forsøg, der tæller med under lune forhold. Men gammel historik gør, at det stadig hører under gruppen af forsøg, som hører til den kølige gruppe.

Figur 1 Oversigt over placering af majsforsøg og inddeling af hhv. lune forhold (røde), og kølige forhold (blå). Kilde www.sortsvalg.dk

På sortsvalg.dk er det muligt at justere på forskellige forudsætninger for bedriftens fodring og derefter lave en beregning på økonomien i de forskellige sorter. Dermed er det muligt at få en idé om den økonomiske forskel mellem de sorter, der er relevante på din ejendom. Husk altid at sortsvalget starter med et valg af en sort, der kan nå at blive færdig på din lokalitet. Ofte har de lidt senere sorter et forholdsvis bedre økonomisk potentiale end de tidlige sorter, men udfordringen kan være, at de ikke kan nå at blive færdige, hvis betingelserne i vækstsæsonen er imod dem.

Bejdsemidler

Som udgangspunkt er der tre faktorer inden for valget af bejdsemidler ved køb af majs sorter.

- Standardbejdse mod fusariumsvampe
- Bejdsning mod fugle
- Bejdsning med mikronæring eller andre biologiske hjælpestoffer

Langt de fleste sorter sælges med en standardbejdsning med en bejdsning mod angreb af fusariumssvampe under fremspiring. De fleste firmaer bruger bejdsemidlet Redigo M. Du bør som minimum have denne standardbejdsning og så tilvælge fuglebejdsning efter behov og tilvælge mikronæring og biologiske hjælpestoffer ud fra din tro på effekten og din tro på, om omkostningen hertil står mål med effekten.

Bejdsning mod fugle er udfordret, og her findes ikke nogen 100 procent sikker løsning. Som udgangspunkt har den generelle standardbejdse mod fulge de senere været med midlet Korit. Ulempen ved Korit er, at det noget giftigt stads og kræver særlige forholdsregler, som skal tages meget alvorligt ved håndtering af såsæd og sække herfra. Udover Korit har KWS også deres eget bitterstof, som bejdsning mod fugle, som går under navnet "Initio Bird Protect". Generelt er det meget svært at lave forsøg med bejdsemidler mod fugle - til dels fordi ingen af de tilbageværende bejdsninger

har fuld effekt. Derfor er erfaringer fra marken også, at brugen af Korit eller Initio Bird Protect ikke giver nogen garanti for at fuglene ikke alligevel spiser frøene, men det er den eneste mulighed inden for bejdsning.

Den sidste mulighed indenfor bejdsninger af majsfrø er tilvalget af bejdsning med mikronæring eller biologiske hjælpestoffer af forskellig grad. De forskellige sådsædsfirmaer tilbyder forskellige hjælpestoffer og mikronæring. Ligesom det er svært at lave forsøg med fuglebejdsninger, er forsøg med mikronæring og biologiske hjælpestoffer også noget, der er vanskeligt at lave forsøg med i marken. Derfor er det som nævnt ovenfor også noget, der er lidt svært at sætte formel på og et stykke hen ad vejen, bør du opveje omkostningen til den eventuelle ekstra bejdsning med mikronæring og biologiske hjælpestoffer op imod firmaets forventede effekt og din tro herpå. I mange tilfælde er flere af disse bejdsninger efterhånden ved at være en del af standardbejdsningerne på flere sorter, så måske du faktisk undgår at tage stilling til denne bejdsning.

REGLER OG TILSKUD

Tilskudssatser til udbetaling 2024

Af planterådgiver Thomas Harbo

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø (SGAV), tidligere Landbrugsstyrelsen, har netop oplyst størrelsen på de endelige tilskudssatser for 2024.

Tilskudssatserne fastsættes på baggrund af over- eller underansøgning på ordningerne. I år har der samlet set været en underansøgning til bio-ordningerne, og derfor bliver tilskudssatserne til udbetaling af bio-ordningerne højere end det, der tidligere er meldt ud.

Der har været en mindre overansøgning til grundbetaling, og derfor bliver tilskudssatsen reduceret med 0,37 procent sammenlignet med den planlagte tilskudssats.

Tabel 4 Endelige tilskudssatser 2024 (Kilde: SGAV)

Ordning	Tilskudssats til udbetaling i 2024 [kr./ha]
Grundbetaling	1.897,28
Miljø- og klimavenligt græs	1.876,78
Ekstensivering med slæt	4.764,58
Variet planteproduktion	769,49
Biodiversitet og bæredygtighed	3.422,02
Biodiversitet og bæredygtighed – tillæg	1.501,39

Bioordning "Miljø- og klimavenligt græs" 2024

Af planterådgiver Cecilie Rasmussen

Marker tilmeldt bioordningen "Miljø- og klimavenligt græs" skal overholde alle støttebetingelser hele kalenderåret, og der må hverken nedvisnes eller jordbehandles i indeværende kalenderår.

Bioordningen "Miljø- og klimavenligt græs" er en ordning, som kan søges til græsmarker, omdrift eller permanent græs, som er ældre end to år.

I bioordningen er der defineret en række krav, som skal overholdes hele kalenderåret, for at arealet er støtteberettiget. Blandt disse krav er bl.a., at plantedækket skal opretholdes hele kalenderåret, og arealer tilmeldt ordningen må således ikke jordbehandles eller nedvisnes her i efteråret. Skal marken på ny tilmeldes ordningen i 2025, må der således heller ikke jordbehandles eller nedvisnes i foråret 2025. Skal marken derimod omlægges i foråret 2025, vil marken alligevel ikke være berettiget til støtte efter ordningen, og du må derfor nedvisne og jordbehandle efter de gældende regler herfor.

Nedvisner du græsmarken her i efteråret, er den derfor ikke berettiget til tilskud efter bioordningen "Miljø- og Klimavenligt græs" i 2024.

IPM-skema kan indberettes nu

Af planterådgiver Cecilie Rasmussen

IPM-skemaet er nu åbnet for indberetning og kan udfyldes for sæson 2023-2024.

Den 6. november 2024 blev der åbnet for indberetning af IPM pointskemaet, og det er nu muligt at udfylde skemaet for sæson 2023-2024. Skemaet skal udfyldes inden den 31. marts 2025. Skemaet skal udfyldes online, og det gøres via Miljøstyrelsens hjemmeside Udfyldelse af IPM-skema. Du kan for denne indberetning ikke give fuldmagt til andre - f.eks. din planterådgiver, og det er derfor dig selv, der skal udfylde og indberette skemaet.

I forbindelse med, at IPM-skemaet er åbnet, giver det en god anledning til at få sendt din sprøjtejournal afsted til din planterådgiver, så vedkommende kan indberette sprøjtejournalen. IPM-skemaet kan ikke udfyldes før, sprøjtejournalen er blevet indberettet til Miljøstyrelsen.

GLM 7 – afgrøderotation og sædskifte

Af planterådgiver Cecilie Rasmussen

Til markplanen 2025 skal du være opmærksom, at der ikke må dyrkes den samme afgrødekategori på omdriftsarealet i mere end tre år i træk.

Til din markplan for 2025 skal du være opmærksom på GLM 7 kravet om afgrøderotation og sædskifte. Kravet om afgrøderotation er fastsat i bekendtgørelsen om konditionalitet for 2024, BEK nr. 944 af 31-07-2024. I bekendtgørelsen står der, at mindst 35 % af omdriftsarealet skal udlægges med en anden afgrøde, end der blev dyrket i det foregående kalenderår. I bekendtgørelsen er det ligeledes fastsat, at du ikke må have samme afgrøde i marken i mere end tre år i træk gældende fra og med år 2022.

Hvis du har majs med i sædskiftet, skal du være særlig opmærksom på kravet om afgrøderotation, og du skal være opmærksom på afgrødekoder og -navn i MarkOnline.

Tabel 5 Afgrødekode og -navn på majs

Afgrødenavn i MarkOnline	Afgrødekode
Majs, modenhed	5
Majs, modenhed, græsefterafgrøde	19
Majs, helsæd	216
Majs, helsæd, målrettet efterafgrøde	216
Majs, kolbemix	216
Majs, helsæd, græs efterafgrøde	218
Majs, kolbemix, græs efterafgrøde	218

Tabellen ovenfor giver dig overblik over, hvilke afgrødekoder majs har, alt efter hvilket navn de har i din markplan/dyrkningsplan. På de arealer, hvor der dyrkes majs, og der er en græsefterafgrøde i, anses græsset som en ny afgrødekategori (medmindre det er målrettet efterafgrøde), når græsset er sået senest ved udgangen af juni måned, og fastholdes på arealet til og med den 1. februar¹⁾ i det efterfølgende år. Hvis du ønsker at dyrke majs på samme areal mere end tre år i træk, skal afgrødekoderne 218 eller 19 være brugt i de tre år, og der skal være sået en græsefterafgrøde. Bruges der afgrødekoden 216 eller 5 i majs, må du ikke dyrke majs i mere end tre år i træk på samme mark.

1) Vær dog opmærksom på, at efterafgrøder i majs IKKE må destrueres før 1. marts 2025, når de skal tælle med som målrettet- eller pligtig efterafgrøde, og at ALLE efterafgrøder på bedrifter, som anvendte ordningen om kvæg- undtagelsesbrug i 2024, ligeledes skal opretholdes indtil 1. marts 2025.

Tabel 6 Eksempler på sædskifter med overholdelse af GLM 7 krav og ikke. Afgrødekoden er vist i parentes.

2022	2023	2024	2025	Overholdelse af GLM 7 kravet 2025?
Vårbyg (1)	Vårbyg (1)	Vårbyg (1)	Vårbyg (1)	✘
Majs, helsæd, græs-ef-terafgrøde (218)	Majs, helsæd, målrettet efterafgrøde (216)	Majs, helsæd, græs-ef-terafgrøde (218)	Majs, helsæd, græs-ef-terafgrøde (218)	✘
Majs, helsæd (216)	Majs, helsæd (216)	Majs, helsæd (216)	Majs, helsæd (216)	✘
Majs, helsæd (216)	Majs, modenhed (5)	Majs, helsæd (216)	Majs, helsæd (216)	✘
Majs, helsæd, græs-ef-terafgrøde (218)	Majs, helsæd, græs-ef-terafgrøde (218)	Majs, helsæd, græs-ef-terafgrøde (218)	Majs, helsæd, græs-ef-terafgrøde (218)	✔
Majs, helsæd, græs-ef-terafgrøde (218)	Majs, helsæd, græs-ef-terafgrøde (218)	Majs, modenhed, græs-ef-terafgrøde (19)	Majs, helsæd, græs-ef-terafgrøde (218)	✔
Vårbyg (1)	Vårbyg (1)	Vårbyg (1)	Majs, helsæd (216)	✔

I tabellen ovenfor kan du se eksempler, hvor GLM 7 kravet overholdes, og hvor det ikke overholdes i forhold til afgrødekoder.